

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 138/2024-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Peter Rybár, s.r.o., Kuzmányho 29, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/65/2022 z 23. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 1Cdo/65/2022 z 23. augusta 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ (žalobca) sa žalobou podanou Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) 20. februára 2017 domáhal proti obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „žalovaná“), zrušenia rozhodcovského rozsudku Slovenského arbitrážneho súdu zriadeného Asociáciou Slovenských arbitrážnych súdov, z. z. p. o., Krížna 56, Bratislava (ďalej len „rozhodcovský súd“), sp. zn. 01/08/16 zo 16. decembra 2016 (ďalej len „rozhodcovský rozsudok“) tvrdiac, že nebol riadne upovedomený o ustanovení rozhodcu, o rozhodcovskom konaní alebo že mu nebolo umožnené sa zúčastniť na rozhodcovskom konaní ani že rozhodcovský súd

nebol ustanovený, rozhodcovské konanie neprebiehalo spôsobom dohodnutým účastníkmi rozhodcovského konania alebo že sa táto dohoda neuzavrela, ak ustanovenie rozhodcovského súdu alebo priebeh rozhodcovského konania bol v rozpore s ustanoveniami tohto zákona, ak tieto skutočnosti mohli mať vplyv na rozhodnutie vo veci samej [§ 40 ods. 1 písm. a) bod 2 a 4 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“)]. Rozhodcovský súd rozhodcovským rozsudkom totiž sťažovateľa (žalovaného v rozhodcovskom konaní) zaviazal uhradiť žalovanej (žalobkyni v rozhodcovskom konaní) sumu 3 000 eur, ako aj náhradu trov konania v sume 802,80 eur v lehote troch dní od jeho právoplatnosti. Istina predstavovala zmluvnú pokutu dojednanú sporovými stranami ako podnikateľskými subjektami v zmluve o poskytovaní služieb vodiča zo 14. marca 2016 pre prípad, že sťažovateľ (poskytovateľ služieb, ktorého predmetom podnikania od 10. marca 2016 do 1. júla 2016 bolo poskytovanie služby vedenia cudzieho motorového vozidla) v priebehu plynutia výpovednej lehoty odmietne poskytovať služby vodiča v zmysle tejto zmluvy alebo nesplní pokyn žalovanej (prijímateľky služieb) na poskytnutie služby, resp. službu neposkytne riadne a včas. Sťažovateľ uvedenú zmluvu vypovedal listom z 23. júna 2016 bez uvedenia dôvodu, ktorý doručil žalovanej 27. júna 2016, výpovedná lehota mu preto plynula v období od 1. júla 2016 do 30. septembra 2016. Z dôvodu, že sťažovateľ služby podľa uvedenej zmluvy žalovanej neposkytoval už od 26. mája 2016, so žalovanou nekomunikoval, žalovaná ho listom z 28. júna 2016 vyzvala na zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 3 000 eur do troch dní od obdržania výzvy s tým, že ak v uvedenej lehote zmluvnú pokutu nezaplatí, bude si svoju pohľadávku uplatňovať na príslušnom súde; na uvedenú výzvu sťažovateľ žiadnym spôsobom nereagoval.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 21Cr/22/2017-129 z 8. októbra 2019 žalobu zamietol ako nedôvodnú, keď preskúmaním žalobou napadnutého rozhodcovského rozsudku rozhodcovského súdu v spojení s pripojenými listinnými dôkazmi a obsahom písomných vyjadrení k veci oboch sporových strán za aplikácie relevantných ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní (bod 7 uvedeného rozsudku okresného súdu) dospel k záveru, že sťažovateľ nepreukázal svoje tvrdenia, resp. existenciu dôvodov na podanie žaloby podľa § 40 ods. 1 písm. a) bod 2 a 4 zákona o rozhodcovskom konaní. Sťažovateľ bol riadne upovedomený o ustanovení rozhodcu a o rozhodcovskom konaní listom rozhodcu zo 4. augusta 2016 a bolo mu umožnené zúčastniť sa na rozhodcovskom konaní, čo nesporne vyplýva aj z jeho podaní podaných na rozhodcovský súd 18. augusta 2016, 8. septembra 2016 a 3. októbra 2016; a teda rozhodcovský súd poskytol obom sporovým stranám rovnakú možnosť na uplatnenie ich práv a na ich ochranu. Zo žiadneho písomného podania sťažovateľa zároveň nevyplývalo, že by sa pokúsil navrhnúť žalovanej uzavretie zmieru. Vzhľadom na to, že rozhodcovské konanie prebiehalo písomnou formou, rozhodcovský súd nemohol iniciovať ukončenie sporu zmierom sporových strán, pretože to ani jedna z nich nenavrhol.

4. Na základe odvolania sťažovateľa Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 3CoR/1/2020-187 z 28. apríla 2021 rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny [(§ 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)].

5. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP tvrdiac, že jeho procesné práva boli porušené v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, konkrétne že krajský súd sa nedostatočne zaoberal

odvolacími námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa priebehu rozhodcovského konania vrátane dokazovania a že rozhodnutia súdov nižších inštancií sú vecne nesprávne.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením (ktoré nadobudlo právoplatnosť 19. októbra 2023) dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné [§ 447 písm. c) CSP], keďže ním tvrdené vady zmätočnosti nezistil. Z obsahu súdneho spisu najvyšší súd zistil, že súdy nižších inštancií neznemožnili sťažovateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva, preto nedošlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý proces. Najvyšší súd, vychádzajúc z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 112/03, IV. ÚS 252/04, I. ÚS 46/05, I. ÚS 105/06 a III. ÚS 330/2013), považoval rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu, pokiaľ ide o jeho záver o zamietnutí žaloby, za presvedčivo odôvodnený, pričom zdôraznil, že súdy nižších inštancií nemusia dať odpovede na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ ich rozhodnutia.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] opakovane tvrdí, že jeho procesné práva boli porušené v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, pričom ani zo strany najvyššieho súdu nedostal odpovede na svoje dovolacie námietky týkajúce sa priebehu rozhodcovského konania vrátane dokazovania, ktoré skončilo vydaním nezákonného rozhodnutia rozhodcovského súdu rozporného s kogentnou úpravou zákona o rozhodcovskom konaní. V tomto kontexte považuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za arbitrárne a zjavne neodôvodnené.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/65/2022 z 23. augusta 2023 (bod 6), ktoré sťažovateľ považuje za arbitrárne a zjavne neodôvodnené (bod 7).

9. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva

alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

10. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

11. Konaním a rozhodovaním všeobecných súdov je teda ústavný súd oprávnený zaoberať sa len vtedy, ak sa ústavnou sťažnosťou namieta porušenie takých základných práv alebo slobôd, ktorým nebola poskytnutá účinná ochrana. Účinnú ochranu základných práv a slobôd (okrem iného) predstavuje opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 36/96).

12. Ústavný súd už v uznesení sp. zn. I. ÚS 234/2013 zo 17. apríla 2013 konštatoval, že „podstata rozhodcovského konania spočíva v mimosúdnom riešení sporov, pričom samotné rozhodcovské konanie je alternatívou konania pred všeobecnými súdmi. Jeho významnými prednosťami oproti konaniu pred všeobecnými súdmi sú flexibilita a rýchlosť konania, jeho neformálnosť a nižšie trovy konania. Pri tomto konaní zákon počíta s minimálnymi zásahmi všeobecných súdov do výsledkov rozhodovacej činnosti rozhodcovských súdov, pretože v súlade s § 40 zákona o rozhodcovskom konaní možno tuzemský rozhodcovský rozsudok napadnúť žalobou na príslušnom všeobecnom súde len z taxatívne vymedzených dôvodov, ktoré spočívajú v dodržiavaní zákonnosti. Jedným z predpokladov založenia právomoci rozhodcovského súdu je jeho zmluvný základ (§ 3 zákona o rozhodcovskom konaní). Na základe zmluvy súkromnoprávneho charakteru alebo rozhodcovskej doložky sa strany slobodne a vážne rozhodnú riešiť spory, ktoré medzi nimi vznikli alebo vzniknú v určenom zmluvnom alebo v inom právnom vzťahu. Uzavretím rozhodcovskej zmluvy alebo rozhodcovskej doložky sa strany dobrovoľne a vedomo vzdávajú práva na súdnu ochranu vykonávanú prostredníctvom všeobecných súdov a zverujú ju rozhodcovskému súdu, ktorý je súkromnoprávnou osobou, pretože ho nemožno vzhľadom na jeho účel a charakter bez ďalšieho zaradiť k orgánom verejnej moci (m. m. I. ÚS 143/2013). Rozhodcovské konanie nadobúda verejnoprávny rozmer až momentom meritórneho rozhodnutia rozhodcovského súdu – rozsudku, keď právny poriadok Slovenskej republiky rozhodcovskému rozsudku pripisuje vlastnosť vykonateľnosti a zároveň je aj exekučným titulom. Do tohto okamihu je toto konanie vo sfére rozhodcovského súdu a má charakter súkromnoprávneho vzťahu (III. ÚS 335/2010).“.

13. Prostredníctvom inštitútu zrušenia rozhodcovského rozsudku sa *de lege lata* realizuje kontrolná funkcia vo vzťahu k rozhodovacej činnosti rozhodcovského súdnictva. Rozsah tejto kontroly pritom musí byť starostlivo uvážený tak, aby na jednej strane nebolo popreté pravidlo, že v konaní pred rozhodcom má byť poskytnutá ochrana, a na strane druhej, aby tým neboli zotreté výhody rozhodcovského konania, a teda aj jeho praktická využiteľnosť (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3227/07 z 8. marca 2011).

14. Charakterom rozsudku všeobecného súdu o zrušení rozhodcovského rozsudku sa ústavný súd následne zaoberal v náleze sp. zn. IV. ÚS 589/2021 z 28. marca 2022 (publikovanom ako judikát pod ZNaU 13/2022), v ktorom (okrem iného) uviedol, že konanie pred rozhodcovským súdom a konanie pred všeobecnými súdmi sú na seba naviazané, avšak predmet ich konania a rozhodovania nie je totožný. Všeobecné súdy konajú o tom, či boli dané dôvody na zrušenie rozhodcovského rozsudku. Rozhodcovský súd v zmysle rozhodcovskej doložky rozhoduje spor medzi dvomi stranami hmotnoprávnej povahy. Všeobecný súd nemá právomoc rozhodovať o hmotnoprávnom nároku uplatnenom pred rozhodcovským súdom a, opačne, rozhodcovský súd nerozhoduje o dôvodoch, ktoré si žalobca uplatnil v konaní pred súdmi.

15. Rozsudok všeobecného súdu ako výsledok tohto konania má meritórnu povahu, z čoho vyplýva aj možnosť domáhať sa jeho prieskumu v dovolacom konaní v zmysle § 420 CSP (k tomu pozri *Gyárfáš, J., Števček, M. a kol. Zákon o rozhodcovskom konaní. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 534.*).

16. Pri rozhodovaní o dovolaní je najvyšší súd súdom, ktorý okrem rozhodovania o právach a povinnostiach sporových strán „súdi súdy“ s dôsledkami pre súčasných i budúcich účastníkov konania a strany sporu. Rozhodnutím o dovolaní sa cez interpretáciu vdychuje život právnym normám s dôsledkami pre celé územie Slovenskej republiky (I. ÚS 336/2019).

17. Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy však nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerespektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného práva. V inom prípade by totiž najvyšší súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (I. ÚS 145/2010).

18. Preskúmaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd zistil, že jeho záver o odmietnutí dovolania sťažovateľa je ústavne konformný a udržateľný. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu nemajúce oporu v Civilnom sporovom poriadku (§ 438 a nasl.).

19. Ako bolo uvedené (bod 12), prostredníctvom § 40 zákona o rozhodcovskom konaní zákonodarca (Národná rada Slovenskej republiky) ustanovil, že tuzemský rozhodcovský rozsudok môže byť zrušený príslušným súdom na základe žaloby účastníka rozhodcovského konania podanej proti druhému účastníkovi rozhodcovského konania, a to za splnenia konkrétnych podmienok, ktorému si ako žalujúca strana sporu preukázať.

20. Pokiaľ sťažovateľ existenciu dôvodov na podanie žaloby podľa § 40 ods. 1 písm. a) bod 2 a 4 zákona o rozhodcovskom konaní nepreukázal, nemohol očakávať, že v merite veci bude úspešný. Na tom nemohlo nič zmeniť ani dovolanie sťažovateľa podané podľa § 420 písm. f) CSP založené na tvrdení o porušení jeho procesných práv, ktoré najvyšší súd vyvrátil.

21. Ústavný súd v tejto súvislosti (k námietke sťažovateľa na porušenie jeho práva na spravodlivý proces, ako aj k jeho očakávaniu odpovede na námietky týkajúce sa priebehu rozhodcovského konania) poukazuje na nález vo veci sp. zn. I. ÚS 24/2019 (ZNaU 20/2020), ktorým judikoval, že z prejednávanej zásady, ktorou je Civilné sporové konanie ovládané a s ktorou v súlade je úspech procesnej strany definovaný jej povinnosťou tvrdenia a na ňou nadväzujúcou dôkaznou

povinnosťou a im zodpovedajúcim korelátom v podobe bremena tvrdenia a dôkazného bremena, následne vyplýva základné procesné pravidlo, podľa ktorého každá strana je povinná dokazovať skutočnosti zodpovedajúce znakom právnej normy, ktorá je pre ňu priaznivá a ktorej sa domáha. Takže strana domáhajúca sa týchto právnych následkov ponesie aj nepriaznivé dôsledky stavu *non liquet* (neobjasneného určitého skutkového stavu, resp. určitej relevantnej skutočnosti), teda procesných následkov toho, ako keby bolo zistené, že k naplneniu skutkových predpokladov hypotézy právnej normy, ktorej účinkov sa domáhala, nedošlo.

22. V nadväznosti na uvedené je potrebné doplniť, že rozhodnutie musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu a musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Pokiaľ bude záver, ktorý súd na základe vykonaného dôkazu prijme, v príkrom rozpore s možným a logicky prípustným záverom vykonaného dokazovania, ide o arbitrárne hodnotenie dôkazov. Aj podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu arbitrárnosť môže spočívať v takom hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery (I. ÚS 51/2020).

23. To však evidentne nie je prípad sťažovateľa, ktorý bol riadne upovedomený o ustanovení rozhodcu a o rozhodcovskom konaní listom rozhodcu zo 4. augusta 2016 a bolo mu umožnené zúčastniť sa na rozhodcovskom konaní, čo nesporne vyplýva aj z jeho podaní podaných na rozhodcovskom súde 18. augusta 2016, 8. septembra 2016 a 3. októbra 2016 (bod 3).

24. Ústavný súd preto konštatuje, že medzi uznesením najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení.

25. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 13. marca 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu